GAZETA KRAKOWSKA

Nro 59

Z KRAKOWA DNIA 23 LIPCA 1823 ROKU WE SRODĘ.

Z Warszawy d. 15 Lipca.

Do Redaktora Gazety Warszawskiey.

Utyskiwanie powszechne obywateli i gospodarzy wieyskich w kraiu naszym, na szczupły odbyt produktów surowych i na wynikaiący ztąd brak pieniędzy, zkąd nie ieden krytycznieyszą ieszcze przyszłość rokuie, powoduią mnie do uczynienia kilku uwag w tey mierze, i do okazania zarazem ile przy wzroście fabryk rękodzielnych w kraiu naszym stan rolnictwa polepszyć się może.

Polska uważana dotąd była za kray rolniczy, a to z tey naturalney przyczyny, że naywiększa część iey mieszkańców trudni się uprawą roli, a mianowicie produkowaniem roślin kłosowych, których znaczne zapasy wewnątrz kraiu zużytemi bydź nie mogąc, przeznaczane były na zasilenie zewnętrznego odbytu. Lecz gdy przez zamknięcie portów, położoną została tama na odbyt naszego zboża, gdy nadto, zapobiegaiąc szkodliwym ztąd skutkom, Rząd przez umyślne rozporządzenie wzbronił sprowadzania z zagranicy towarów rękodzielniczych z równą dokładnością w kraiu fabrykowanemi bydź mogących, wypada nam zwrócić całą uwagę na to, aby produkcyia płodów handlowych proporcyonalną była do uprawy roślin kłosowych, zkąd wypływa konieczność zaprowadzenia gospodarstwa takiego, któreby celowi temu odpowiedziało.

Kiedy rośliny kłosowe po upadku handlu zbożowego nad wewnętrzną potrzebę handlową produkowane, zamiast pożytku, dla którego rolnik czyni nakłady pracy i gotowego kapitału, stratę mu przynoszą, oczywistą iest rzeczą, że produkcyia takowych roślin ściśley do potrzeby kraiowey i wewnętrznego pobytu zastosowaną bydź winna; lecz żeby ziemia odłogiem nie leżała i ręce nie próżnowały, każdy gospodarz obrać sobie powinien stosowny przedmiot uprawy rolniczey, któryby produkcyią zboża zastąpił i nakładom z większą pewnością odpowiedział. Nie mało moglibyśmy naliczyć artykułów, za które gotowy grosz składamy w daninie zagranicznemu przemysłowi, a które z pożytkiem dla siebie przyięlibyśmy na łono oyczystey ziemi, gdyby nam tylko uprawa ich bliżey była znaną, i nie zbywało na potrzebney odwadze. Więcey niż kiedykolwiek zachęcić nas do tego powinny wznoszące się w kraiu naszym fabryki, zatrudnione wyrabianiem materyiałów iuż to surowych, iuż to uspo-

sobionych; w tych widokach pomnożenie industryi rolniczey, przez zaprowadzenie nowych przedmiotów produkcyi, tak dalece wpływa na ogólną pomyślność, że bez tego ani rolnik polepszenia stanu, ani powstaiące w kraiu fabryki wielkiego postępu obiecywać sobie nie mogą. Starać się przeto wypada o oswoienie się z uprawą mniey znanych produktów w zamian za produkta zbożowe, przyczem z ostrożnością postępuiąc naypomyślnieyszych skutków spodziewać się można.

Naprzód gospodarz starać się powinien o gruntowne poznanie własności swey ziemi (*), ażeby ta nie sprzeciwiała się naturze nasion roślinnych, powinien przekonać się, czyli mieć może podostatek stosownego nawozu, i zapewnić się, czyli przez zmianę ludzi w gospodarstwie, ktorych do nowości przyzwyczaiać i nowych robót uczyć potrzeba, nie wystawi się na niebezpieczeństwo utracenia ich w chwilach naypotrzebnieyszych, gdy zwłaszcza od kilku dni, pomyślny skutek całych starań zawisł. Zapominać nakoniec niepowinien, że tak w tych jako i w innych przedsięwzięciach, tylko w znacznych ilościach przedsiębrana uprawa pewnieysze przynieść może korzyści, bo w takim tylko razie z większą daie się odbywać oszczędnością, że koszta na sprawienie narzędzi i utrzymania ludzi ogrodniczą zręczność posiadać winnych (**) na budowle i t. p. zakłady rozdzielaią na większą massę zbioru, a czego w małym okresie z podobnych spekulacyy obiecywać sobie nie można; lubo i w tym przypadku zawsze wzgląd mieć należy, na większe lub mnieysze koszta uprawy rośliny, i na większą pewność i korzyść z iey odbycia, stosowną do mieyscowey okoliczności. I tak naprzykład: gdzie oleiarnie teraz są w ruchu, nasiona oleyne w okolicach pobliskich łatwo znaydą odbyt. W okolicach Warszawy, gdzie o nawozy nie trudno, a rękodzielnie pomyślnie się wzmagaią, rośliny farbierskie, iako to: urzet, krokosz, marzanna farbierska, szczeć folarska do barwienia sukna i t. p., nie mogłyby uprawiaiącycn narazić na stratę, byleby umieiętnie do rzeczy się brali; na uprawę chmielu, iednego z naypotrzebnieyszych artykułów, ktorego sama Warszawa ogromne zużywa zapasy, mogliby mieszkańcy okolic korzystniey po kawałku ziemi przeznaczyć, niż na uprawę zboża, ktore na targach za cenę nie pokrywaiącą kosztow produkcyi ponosić muszą; chmiel dotąd naywięcey dowożony był z za Buga. Gorzelnie kraiowe zagęszczone wszędzie, przerabiaiąc w ogromnych ilościach zboże kra-

(*) *Chemiia rolnicza wydana przez Oczapowskiego, Profesora Agronomii przy Uniwersytecie Wilenskim, niemniey Fizyczno-chemiczny wykład znaiomości gruntow, umieszczony w pierwszym poszycie na początku pisma peryiodycznego pod tytułem Ceres wydawanego przez B. Flatta Dyr. Inst. Agr. w Marymoncie, dadzą czytelnikowi dostateczne wyobrażenie o tem, iak w celu poznania własności ziem ornych postępować należy.*

(**) *W Numerach 11 i 12 Izydy Polskiey z roku zeszłego znayduie się moia Rozprawa o uprawie rzędowey wraz z użyciem narzędzi do niey potrzebnych z rycinami. Przyłączyłem w niey zarazem historyczny opis korzystania z kartofli, tupinamburow, i rzepakow, należących do uprawy rzędowey. Dobrze zrobionych narzędzi do tey uprawy dostać można w składzie Kommissii Rząd: Spraw Wewnętrz. i Policyi.*

iowe na wódkę, przymuszone są do iey zaprawy używać anyżu, którego nam dostarczaią prowincyie Austryiackie; czyliżby zatem właściciele dóbr przyległych gorzelniowni mogli tey zrobić ziomkom swoim przysługi, ażeby im z własney uprawy dostarczali anyżu, naczem i samiby nie szkodowali i zmnieyszyłby się wychod z kraiu gotowego grosza. Podobnie cykoryia, gorczyca, tytuń, rośliny włóknia te i t. p., na właściwem mieyscu w większych ilościach uprawiane, opatrzyłyby kray artykułami zkąd inąd sprowadzanemi, i zastąpiłyby uprawę znaczney ilości roślin kłosowych nad potrzebę produkowanych.

Jeszcze otwarte iest wielkie pole dla rolnika, obiecuiące mu przy teraźnieyszych krytycznych czasach sowite wynagrodzenie, jeśli do rzeczy rozważnie i z potrzebną wiadomością przystąpi. Wiadomo, że do towarów, których przywoz z zagranicy iest zakazany, należy także sukno wszelkiego gatunku; ztąd wznoszą się w kraiu fabryki wyrabiaiące wyborne sukno z wełny kraiowey; powinien przeto rolnik główną swoię uwagę zwrocić na chodowanie owiec polepszonych; chcąc atoli utrzymywać troskliwie owce polepszonego rodu Hiszpańskiego, potrzeba takie zaprowadzić gospodarstwo, przez ktoreby owca w zimie dostateczną miała paszę, a w lecie stósowne pastwiska, i na nich rośliny zdrowe. Lecz nie wszędzie daią się chodować owce zwłaszcza z rodu Hiszpańskich meryonosow; tam, gdzi są grunta tłuste i nizkie, rośliny na nich znayduiące się, są dla owiec szkodliwe, i dogodnieysze są dla bydła rogatego i świń; grunta tylko suche, a mianowicie górzyste, są oyczyzną rodu Hiszpańskiego.

Chcąc zatem zaprowadzić wzwyż wspomnione gospodarstwa i połączyć ie z uprawą płodów handlowych, zdaniem moim będzie, gdy na lepszych gruntach zaprowadzone zostanie gospodarstwo cztero-polowe czyli płodozmienne bez ugoru, na podleyszych zaś przemienne, z ugorami (kuppelwirthschaft) zwane. W gospodarstwie czteropolowem posiadaiącem grunta pszenne mogą te w następuiący sposób bydź podzielone: 1 pole, uprawa rzędowa, do którey wchodzą kartofle, kapusta i różne rośliny handlowe; to pole winno bydź mocno gnoione; 2 pole, ięczmień razem z koniczyną; 3 pole, koniczyna w zeszłym roku wysiana zostaie natychmiast skoszona na paszę dla bydła lub koni, lub zostawia się na wysuszenie, lub konserwowanie; 4 pole, zawierać ma pszenicę i żyto. Rozumie się samo przez się, że na gorszych gruntach podobney rotacyi trzymać się nie można, jednakże w pierwszem polu dobrze gnoionem, udać się mogą kartofle i niektóre płody handlowe; w drugiem polu ięczmień dwurzędowy lub owies, w trzeciem mieszanki albo szpergel na paszę; w czwartem żyto.

W płodozmiennem gospodarstwie trzeba to przyiąć za prawidło, aby rośliny kłosowe nigdy po sobie nie następowały, lecz były przegradzane przez rośliny paszyste, leguminowe i handlowe, przez którą to zmianę nie wysili ią się grunta; przy tem gospodarstwo powinno bydź koniecznie przemienne, to iest, że w niem koniecznie zaprowadzone bydź powinny ugory zasiane koniczyną lub szperglem na paszę dla owiec

i innych zwierząt domowych (***); w tem gospodarstwie koley iest następuiąca: 1 pole ugór gnoiony, 2 żyto, 3 ięczmień lub owies, 4 szporek, gryka zielona, 5 żyto, 6 owies, 7 8 9 10 pastwiska dla owiec, rozumie się białą koniczyną zasiane, 11 nakoniec, owies lub gryka. Kto dla różnych okoliczności mieyscowych czteropolowego gospodarstwa zaprowadzić nie może i ktorego dobra od miast handlowych i fabryk są nazbyt oddalone, ten dobrze uczyni, gdy przy powyższem gospodarstwie dobra swoie z nieco lepszych gruntów składaiące się, w następuiący sposób podzieli: 1 pole kartofle gnoione. 2 ięczmień z koniczyną, 3 koniczyna, 4 żyto, 5 ugór powtórnie gnoiony, 6 żyto, 7 groch, gryka, 8 owies 9 10 11 pastwisko dla krow, 12 owies.

Tu gospodarz wszystko znayduie, to to iest: dostateczne ziarno, słomę i paszę, a pomimo odpoczynku każde pole korzyść przynosi.

Mutatis quoque requiescunt fructibus arva,
Nec nulla interea est, inaratae gratia terrae.

Te są moie wnioski wyczerpane z poznania kraiu Polskiego i z rozumowań znakomitych gospodarzy, które podaię pod bezstronny sąd moich Szanownych Zmiomków; szczerze wdzięczen im będę, gdy bądź listownie, bądź przez pisma publiczne przyłożą się, do sprostowania zdania moiego. Wszakże przez wzaiemne oświecanie się dążemy do doskonałości.

Tadeusz Wernik.

(***) *Zasady te niemogą bydź przyiętemi w gospodarstwach pod Warszawą, gdzie o gnoy nietrudno; tu wcale inne gospodarstwo powinno bydź prowadzone. Co za korzyść same krowy przynieść mogą, byle im dobrego utrzymania nieodmowiono. W bliskości Warszawy uprawiałbym powiększey części ziemniaki, rośliny handlowe i paszyste, z wysiewem roślin kłosowych takim iaki do konsumpcyi domowey byłby potrzebny.*

Z Lizbony d. 21 Czerwca.

Nowe urządzenie kraiu idzie tu spokoynie. J. K. M. mianował Jenerałami: Infanta Michała Jeneralissimem; jenerałem adjutantem Jen. por. Margr. Villa-Real; gubernatorem twierdzy Almeida Jenerała Pinto de Silveira; prezesem i gubernatorem rady sprawiedliwości w Oporto Radcę Pinto de Souza. Istnieiący dawniey korpus pod nazwiskiem trzeciey linii, który Stany zniosły, ma bydź w dawnym kształcie mieszczącym w sobie Portugalczyków od 16 do 60 lat przywrócony, iako pierwsza podpora tronu i naradowey niepodległości, i officerowie iego powrócą do swoich stopni. Daley wszystkie przez Stany ustanowione władze są zniesione, a dawnieysze przywrocone. Wszyscy przesadni deputowani są z kraiu wygnanemi. Ostatni Gubernator Lizbony, Jenerał Aviles, i wielu innych officerów, którzy okazali się przychylnemi konstytucyi, są z woyska oddalonemi. — Lud w różnych mieyscach zrobił także rzecz swoią: Gubernator i władze w Jelves zostały przez mieszkańców łącznie z woyskiem uwiezionemi, ponieważ wzbraniały się uznać prawą władzę Króla. Podobnyż los spotkał Jenerała Sepulveda. On i cywilny gubernator trzech połnocnych prowincyy Fer. Alfonso, tudzież Dowódca w prowincyi Oporto, Jenerał Boreos, maią bydź sądzonemi.

Wyrokiem Krolewskiem z dnia 19 Czerwca wyznaczona została kommissyia do przeyrzenia wszystkich ustaw przez Stany od ich poczęcia aż to rozwiąza-

nia uchwalonych.

Były Radca stanu Ferreira Borges odpływaiąc na pocztowym statku do Anglii napisał list do N. Krola, w którym między innemi wyraził: "Dobroć, którą mi W. K. M. okazywałeś, byłaby mnie skłoniła do pozostania w Lizbonie; ale podczas zaburzeń zemsta mogłaby mimo woli W.K.Mci przeciw mnie bydź wywartą. Znam osobiste cnoty W. K. Mci byłem świadkiem, że W. K. M. nie byłeś przeciwny systematowi zapewniaiącemu prawa obywatelskie i usuwaiącemu despotyzm. Wielorakie przyczyny zniszczyły konstytucyią r. 1822. Występni ludzie szkodzili dobrey sprawi. Ja nie mogę sobie w tey mierze żadnych czynić wyrzutów, i. t. d."

Z Kadyxu d. 24 Czerwca.

Oto iest lista osob rodziny Królewskiey znayduiących się w tey chwili w Kadyxie. Król i Królowa; Infant Karol z swoią małżonką i synem; Infant Franciszek a Paulo z swoią małżonką i corką.

Na posiedzeniu d. 22 b. m. doniesiono Stanom, iż z rozkazu J. K. Mci przybył tu transport pod zasłoną działowey szalupy. Odczytane także zostało pismo Ministra woiennego, w którym doniósł Stanom: że Król mianował Jenerała porucznika Valdez cywilnym i woyskowem gubernatorem Kadyxu, Jenerała por. d'Alava jeneralnym inspektorem artyleryi i inżynierow, a Marszałka polnego Riego, drugim dowódcą woyska pod Ballasterosem. (Okazuie się więc, że J. K. M. obiął na nowo swą władzę.)

Z Madrytu d. 28 Czerwca.

Przybyli tu Hr. Brunetti sprawuiący Ces. Austryiackie, i Hr. Berton Sampuy Sardyńskie interessa przy Rejencyi.

P. Saavedra de Alcudia mianowany iest przez Rejencyią sprawuiącym interessa przy Dworze Petersburgskim, a Xże San Carlos Posłem przy Dworze Francuzkim. — Mocą wyroku Rejencyi pod d. 12 Czerwca przywróconemi są alkadawie, ktorzy przed 7 Marca 1820 urzędowali, ieżeli przez swoie postępowanie nie narazili się Rządowi Królewskiemu.

Podług naynowszych doniesień z Oviedo, dywizyia Bourcke stała na drodze do Leony o 8 godzin drogi od głównego tego miasta Asturyi.

W ulicy tuteyszey Cabellero de Gracia odkryto tayne towarzystwo i członki iego uwięziono.

Miasto Cadaguez nad brzegiem Katalonii służyło stronnikom konstytucyi za schronienie i postawili tam kamień konstytucyyny. Jak tylko dowiedziała się o tem wyższa władza kazała uwięzić sprawców, a innych z miasta wypędzić.

Gdy Tortosa przez woyska Królewskie, a brzegi Ebro przez woyska Francuzkie są osadzone, miał Jenerał Manso opuścić Tarragonę i udać się między Vich i Lerydą do Seo d'Urgel.

Gazeta nasza zapełniona iest ciągle adresami od miast, junt, &c. do Rejencyi.

Z okolic Urgel d. 23 Czerwca.

W tey chwili zbliżaią się woyska Francuzkie i Królewskie ku naszey twierdzy; rozpędzono gorali i milicyie. Ba-

ron Eroles stoi w Mas d' Erol i Drail z 3000 piechoty i 200 konnicy; dywizyia Francuzka w Las; Ramagosa pilnuie w Ensaral wąwozów Andorre. Wyyście tylko do Pailas iest ieszcze otwarte. Jenerał Mina nie poszedł przez dolinę Tremp, ale po wyyściu z Urgel przybył tego samego dnia o godzinie 6 w wieczór do Oliana (niedaleko Salsony;) d. 20 znaydował się w Pons i zamiarem iego zdaie się bydź dostać się do Lerydy lub Tarragony.

Naczelnik woyska Królewskiego del Estany Bozoms stoi z 400 ludzi w niedostępnych okolicach Berga, z których Mina nie może go wyprzeć. Cierpi często z swoiemi ludźmi głód, ale pisał do dowódcy Puycerdy: iż to nic nie znaczy, byle mu tylko ładunkow nie zabrakło, i o te nayusilniey uprasza, aby mógł iak nayprędzey Berga opanować.

Z Baiony d. 28 Czerwca.

Podróżni zapewniaią, iż walka w Hiszpanii z powodu rozjątrzenia stronnictw staie się coraz zapalczywszą i krwawszą. W Madrycie, Saragossie i wszędzie ciągle następuią zdawania i więzienia się zapełniaią.

Hr. Achil de Jouffroy, który iak wiadomo ieździł do Werony, i Margr. Er i przeiechali onegday tędy do Madrytu. — Ciągle przechodzą woyska i potrzeby woienne przez miasto nasze do Hiszpanii.

Z Perpignanu d. 26 Czerwca.

Wczoray przybył tu adiutant Marszałka Moncey. Znaydujące się w Girona woyska postąpiły naprzód i znayduiące w Cerdagne odebrać miały rozkaz złączenia się z niemi. To tylko za pewność głoszą, że od przybycia wyżey rzeczonego adjutanta przyspieszano wychod 60go liniowego pułku piechoty. Jutro ruszy iuż do Katolonii.

Mina nieposzedł iak sądzono do Leridy, ale wszedł z swą dywizyią do Barcelony.

Konstytucyioniści dokładaią teraz szczególnieyszey usilności do wystawienia kup zbroynych.

Z Paryża d. 5 Lipca.

Doniesienie woyska Pireneyskiego.

J. Królewicowska Mość Xże Angouleme odebrał następuiące doniesienia: skutku świetney potyczki, którą przednia straż Hr. Bourmont d. 19 Czerwca w San Lucar la Major stoczyła, staięła brygada dragoni Jenerała Vicehrabi de St. Mars na czele kolumny, która d. 20 dzielnie nacierała na kolumnę nieprzyiacielską, która chciała wsiąść na okręty pod Huelba i San Juan de Puerto. Kolumna ta w pochodzie swoim zabrała wiele jeńców i taborów i od mieszkańców naylepiey przyiętą została. — D. 21 część tey brygady wysłaną została dla ścigania nieprzyiacielskiey jazdy, która ustępowała przez Trigueros lecz niemogła iey dognać; ta uchodząc za szczątkami piechoty, która daleko iuż była nasze woyska wyprzedziła, wsiadła w Huelba na okręty.— Pułkownik d'Hautefeuille, który z 200 dragonow od 7go i 9go pułku do San Juan del Puerto, gdzie artyleryia posłana była, przybył w tey chwili, gdy nieprzyiaciel wsiadł na okręty. Woyska tam przybyłe rzuciły się zaraz na

odzie i 11 dział różney wielkości, mnóstwo prochownic i 4 kuźnie dostały się w moc Pułkownika d' Hautefeuille. Działami i lawetami wyładowane statki usiłowały się oddalić, ale nasi dragoni tak dobrze wycelowali do nich z iednego działa i haubicy, iż stanąć musiał i oddać znayduiące się na nich działa. — — Marszałek polny Vicehrabia St. Mars chwali wielu officerow i podofficerow, ktorzy szczególnieysze w tey rozprawie okazali męztwo, a mianowicie Pułkownika d' Hautefeuille i Naczelnika szwadronu Cornaliet od 19go pułku dragonów. — Jenerał Lopez Banos, którego woyskom nasza straż przednia nie zostawiła chwili spokoyności, z wielkim pospiechem wsiadł na okręt.

Hr. Molitor donosi J. Królewicowskiey Mci, iż Hiszpański Marszałek polny, Ramon Chambo, zostawiwszy stosownie do danego sobie rozkazu Dowodcę woyska Królewsko - Hiszpańskiego El Rojo w Forto jej, opanował Vinaroz i niewłacznie uda się przeciw Peniscola. Wpędził nieprzyiaciela po żywey utarczce bagnetem do tego mieysca i zaraz go opasał. — Osada Lerydy wysłała d. 17 b. m. kolumnę woyska z około 1300 piechoty i 100 konnicy złożoną z dwiema działami, dla odparcia Krolewsko - Hiszpańskiego Dowodcę Santos - Ladron, ktory uważa tę twierdzę i zamyka Monzon, lecz ta kolumna została przez daleko mnieyszą siłę do Lerydy odpartą, ktora zabiła iey wiele ludzi i działa zabrała. — W głowney kwaterze Madrycie d. 27 Czerwca 1823.

Major-Jenerał Hr. Guilleminot.

Telegraficzne doniesienie do Ministra morskiego pod d. 12 Czerwca opiewa, iż w moc zawartey umowy między Gubernatorem Algesiras i naszem Kontradmirałem Retours, dowodzącym okrętami Cantaur, Trident i Guerrierre, 4 Francuzkie okręty przez korsarzów Hiszpańskich zabrane, iemu wydane zostały.

Jenerał Pamphile - Lacroix powrocił do Francyi, ponieważ pokłocił się z Jenerałem Molitor, pod ktorego rozkazami zostawał. Mowią, iż mieysce iego zastąpi Jen. Bonnemain.

Hr. Abisbal naiął sobie mieszkanie w Limoges.

Marszałek Lauriston zdaie się mieć poruczenie oblężenia Pampelony, ktory podług Dziennika Handlowego d. 2 wyiechał ztąd do woyska.

Dziennik handlowy wyraża: " Rząd będzie musiał dzielnieysze przedsięwziąść środki dla zasłonienia morskiego handlu przeciw napadom korsarskich okrętów. Ministrowskie pisma zaprzeczaią wprawdzie, ażeby nasze okręty na podobne nieszczęścia wystawionemi były; ale Rząd powinien bydź o tem uwiadomiony, iżby mogł przeciw tey grabieży przedsięwziąść środki, gdyż dotąd wysłane na morze okręty nie są dostateczne. Udzielamy zatem z listu z Marsellii pod d. 20 Czerwca, iż przeszło 30 okrętów pomiędzy któremi 14 z portów naszych zabranych zostało. Onegday korsarz Arlequin o dwie mile od naszego portu zabrał wyładowany oliwą okręt. Zaręczenie za okręty pod brzegami środziemnemi podniosło się od 4 do 10 od sta, a przez ciaśninę Gibraltarską od 5 do 20 od sta. Przybyły tu wczoray posłaniec przywiozł wiadomość, że z Mahon wyszło na morze 12, a z portów Jviza i Majorki 6 korsarskich okrętow. Budowa

okrętów w Marselii iest wstrzymana. D. 29 Czerwca w obliczu woiennego portu Rochefort okręt Valdor z całem konwoiem został przez Hiszpańskiego korsarza zabrany. Scigaią go lekkie woienne okręty, lecz wypadek niewiadomy.„

Pod Urgel zaszła nie wiele znacząca potyczka, ale daleko byłoby ważnieyszą rzęczą dla Katalonii, gdyby się potwierdziła śmierć Jenerała Manso: mówią, iż umarł na chorobę, a Mina odebrał zaraz nad iego woyskami dowodztwo. Ostatni w drodze swoiey do Barcelony rozkazał d. 21 Czerwca w Cervera rozstrzelać godnego Kapłana Soler. Podług dziennika Gwiazda Mina nie uprowadził do Barcelony iak 25 ludzi konnych. Tenże dziennik głosi, iż nieustraszony Jnfant Michał Portugalski pośpiesza przeciw Kadyxowi dla wydobycia z drapieżnych rąk Stanów swey siostry, małżonki Jnfanta Karola i iey dzieci.

W Galicyi pokazuią się zbroyne za Królem kupy; niedawno dostała się iedney z nich w moc małżonka Quiroga, która znaczny okup złożyć musiała.

Bracia Röthshild z Frankfortu i Londynu zieżdzaią się do Paryża, dla obięcia 23 mill. Fr. obligacyy Rządu tuteyszego, o które układać się z niemi będzie Minister skarbowy.

Dziennik Sternik donosi, że Poseł Angielski, P. A'Court poiechał do Kadyxu.

Hr. St. Priest mianowany został jenerałem porucznikiem i obeymie dowodztwo nad 5tą dywizyią w 2gim korpusie, ponieważ Pamphile-Lacroix do Francyi powraca.

W tych dniach wyszła tu z druku 3cia część xiążki: *Niektóre uwagi nad rewolucyią Hiszpańską i wdaniem się Francyi, przez Clousel de Coussergues.*

Podług doniesienia Hiszpańskiego Ministra Stanu, Hr. Jandola z Sewilli pod d. 21 Maia, posiadaiący wexle rządowe, które nie były przez Dom Bonales w Londynie zapłacone, mogą się zgłosić do Sprawuiącego w Londynie Hiszpańskiego Ministra, Ant. Martinet, który wypłaci im one z prowizyią i kosztami.

Z Tryiestu d. 24 Czerwca.

Przybyły z Smirny okręt przywiozł wiadomość, że Kapitan Basza z flottą swoią z Dardanellów wypłynął. Jak tylko Grecy powzięli o tem wiadomość były zaraz wszystkie telegrafy i znaki w poruszeniu, ażeby aż do Jpsary i Hydry doszła. Kapitan Basza popłynął naprzód do Mitelene do portu Oliveto, zkąd posłał do powstańców pasterski list Patryiarchy Stambulskiego, który ich wzywa, aby się Porcie poddali. Dowodcy powstańców odesłali na powrót list z oświadczeniem: że Patryiarcha nie iest od nich uznany, ponieważ nie był przez S. Synod obrany i iest tylko narzędziem do uciemiężenia Grecyi, i że przenoszą obronę aż do śmierci nad przysłaną propozycyią, którey nigdy nie przyymą. — W nocy z d. 4 na 5 Czerw: miał Admirał Tombasis zbliżyć się do flotty Tureckiey i urwać z niey 4 małe okręty. Dotąd zachodzi zeznanie kapitana powyższego okrętu. Jnny okręt, który przed 13 dniami opuścił wody Archepelagu, zapewnia, iż flotta Turecka udała się ku Andros i Negrepont, za którą popłynął stoiący przed Hydra oddział Greckiey flotty.

DODATEK
DO N.ro 59.
GAZETY KRAKOWSKIEY

z Krakowa Dnia 23 Lipca 1823 Roku we Srodę.

— *Z Krakowa.* —

Korzystaiąc z otwarcia *Studium* prywatnego W. Sztatlera, mieliśmy przyiemną sposobność: nietylko powziętą naylepszą o talencie iego opinią ustalić, ale oraz napawać się roskoszą, którą widok piękności sztuk sprawuie. —

Niepodobno tu wyszczególniać i wszystkie roboty i wszystkie piękności w nich obięte, które kilkoletni na ziemi klassyczney pobyt mogł zgromadzić, rzućmy tedy okiem przynaymniey na celnieysze. — Obraz wielki równie co do pędzla iak obiętości, ieden z pierwszych prac artysty iest chwilą w którey Abel wszechmocnemu poświęca ofiarę, a brat zawistny pełen udręczeń z odrzuconego daru, piekielną chwyta myśl mordu iego... Nieraz iuż traktowano ten przedmiot, lecz ileż razy od praw estetyki oddalono się? — Artysta nasz przez wybór rzeczy i moment chwycony, przewyższył poprzedników swoich, udowodnił smak prawy, dodał rysunek poprawny, koloryt w naylepszym sposobie. Prawda i uczucie przodkuią kompozycyi, w stylu wielkim i prostym podiętey. —— Ileż zgłębienia sztuki potrzeba, aby w tak złocistym kolorycie niebios, kraiom południowym właściwym, świetność farb głowy Abla utrzymać? a z drugiey znowu strony, posępność obłoków, czarnemu Kaima przedsięwzięciu odpowiedną, do harmonii przywieść; odrazy, wstrętu niewzbudzić? — Ta niewinność postawy w pierwszym, a srogość passyi w drugim, ów wyraz rzeczywistości luczuć rozmaitych, tak szczęśliwie oddany; prawdziwie i szkoły Rzymskiey godne i własnością iedyną iey stały się; dodaymy do tego niemniey staranne, naturę samą maluiące, wzorem *Pussyna* okolicy oddanie, wielką znaiomość *Anatomii, mechanizmu ruchów muskularnych,* główney podstawy malarstwa historycznego bez oschłości i przesady, od których naczelni nawet sztuki, niezawsze wolnemi byli, powziąść, co powiem: mieć powinniśmy pociechę i słodycz, iaką wprzyszłości dla ziemi oyczystey talent tak piękny zaszczytnie rokuie! — Obraz ten przeznaczony będąc początkowie Nayiaśniey z. mu Cesarzowi Wszech Rossyi, pod bytność Jego obiecywaną w Rzymie, zyskał oklask pierwszego dziś w świecie artysty (*Thorwaldsena*) i dowiodł tym samem zdania: *że ofiara wielkości swych przeznaczeń odpowiadać powinna...*

Czytelnica w postawie wzniosioney, pełna urody i niewinności, z książką w ręku, równie iak kilka portretów z natury branych, łączą wyraz z podobieństwem, godzą rysunek z kolorytem i wyborny styl klassyczny drapowania: warunki pierwszey wagi malarstwa wizerunkowego. —

Do iak zaś wysokiego stopnia, krom uzdatnienia zapał do sztuk autor posuwa dodać i to winienem: iż ciągłą pracą i klimatu rzymskiego srogością nadwątlone ratuiąc zdrowie, zniewolony oyczyste odwiedzieć progi; i tak ciągłą uprawą talentu iest zaięty; iakoż para tworczo dziś powstałych sztuk ...nych i w obecności naszey właśnie, *Przyiaciela* swego, ręką prawdziwey przyiaźni wykończony wizerunek; są z liczby nowych dzieł, z powszechnem upodobaniem, widzianych. — Niedosyć na tem; pamięć rodzinnego mieysca, postręczyła rownie s lachetną artysty godną myśl, uświetnienia stolicy naszey pomnikiem nieśmiertelnego i sprawiedliwego monarchy *Kazimierza Wielkiego* prawa nadaiącego. — Z niemałem zadowolnieniem oglądaliśmy pierwszy model w *Studium*; widzieliśmy i drugi pod ręką modelowany, wielkości naturalney: posąg *Sycyniusza Dentata*, i tyle innych rzeczy i co wszystko niepospolity stopień nauki wyższey, naylepiey udowodnia.

Słowem kto ma za wzór piękną naturę, *antyki* nieocenione, a przytem wstępuie w ślady niezrównanego, boskiego Rafaela; ten stanął iuż na drodze prawey: niemylnie ku doskonałości postępuie, którey za polepszeniem zdrowia i powrotem do Rzymu, pełni naylepszey otuchy i Artyście i kraiowi życzymy.

W Krakowie 19 Lipca 1823. S. D.

Kompania Artystów Dramatycznych Teatru Narodowego Krakowskiego wyiechała w komplecie dnia wczorayszego z Stolicy tuteyszey, w celu dania kilku reprezentacyi w Kielcach, Radomiu i Płocku. — Oby! iak w roku zeszłym powrócili (z Kalisza i Poznania) okryci pochwałami i wynagrodzeniem swoich talentów

Ze Lwowa d. 14 Lipca.

Jego Cesarzewicowska Mość, Arcy-Xiążę Franciszek Karol Józef, z rozkazu N. Cesarza i Króla Jmci, Swoiego dostoynego Oyca, obieżdżaiąc kraie Monarchii Austryiacką składaiące, przybył d. 11 b. m. o pół do 10tey godz. wieczorem, ku powszechney radości, do naszego miasta, w celu zwiedzenia Galicyi i Bukowiny i zaiął przygotowane dla siebie pomieszkanie JW. kraiowego Gubernatora. O bliższych szczegółach doniesiemy w Numerze następuiącym.

Z Londynu d. 5 Lipca.

Przekonanemi wprawdzie iesteśmy, iż Anglia póki tylko można unikać będzie mięszania się wprost do woyny w Hiszpanii, ale i uboczne wspieranie Hiszpanii pieniądzmi z Anglii nie iest wcale rzeczą obojętną. Słychać, iż Dom Szymona Cook podiął się nowey pożyczki dla konstytucyynego Rządu, i znaczny transport pieniędzy posłał iuż do Koruny.

Ostatnia Bostońska gazeta zawiera co następuie: „Prezydent Boyer na Hayti wysłał Sekretarza swoiego Colombel do Anglii, dla rozpoczęcia, iak dodaią, układów o uznanie niepodległości Hayti przez Anglią. — Może dla nas ieszcze niezapoźno przez uroczyste uznanie niepodległości Haytańskiego narodu, który umiał się przez 20 lat utrzymać, zapewnienia sobie nieskończenie użytecznego odbytu płodów naszego rolnictwa, przedmiotów handlowych i rękodzielnych, w czem nie powinniśmy żadnemu Europeyskiemu narodowi dać się wyprzedzić, i t. d.„

Z Kolumbii piszą: że poselstwo Prezydenta władzy wykonawczey Santan-

der przy otworzeniu posiedzeń pierwszego konstytucyy ego K ngressu tey Rzpltey w Bogata d. 17 Kwietnia pisane, bardzo jest obsz rne i zawiera opis teraźnieyszego położenia tego kraiu. Rząd donosi w niem, iż wysłanie kommissyi do Madrytu dla układania się z Rządem Hiszpańskim, było daremne, i oświadcza mocne postanowienie, iż żadne wnioski nie będą od Hiszpanii przyięte, ieżeli nie będą miały za podstawę uznania samowładnoś i narodu. Stan skarbu nie iest nayświetnieyszy, wszelako wyraża Prezydent, iż wszystkie długi Rzpltey wraz z p owizyią muszą bydź spłacone, i Rząd oczeku e uchwały Kongressu, która postawiłaby go w możności spłacenia nietylko pr wizyi, ale zwolna i kapitałów. — Woyska Kolumbiyskie opanowały na początku Maia miasto Coro; osada z 400 ludzi broniła się uporczywie i prawie cała wyciętą została; lecz i Kolumbiy kich żołnierzy nie mało padło. — Jenerał Soublett mianowany bydź ma nadzwyczaynym P słem Rzpltey Kolumbiyskiey przy Dworze Angielskim. — Stojąca w zatoce Maracaibo Hiszpańska flotylla pod Komodorem Padilla składa się z 4 brygów od 1. do 18 dział, 6 szonerów od 2 do 11 dział i 5 działowych łodzi.

Doniesienie Lekarskie.

Na wiele zapytań z Galicyi, podaie się Szlachetnym iey Mies kańcom do wiadomości, że podpisany od 24 lat przepisuie Lekarstwa i zachowanie się we wszystkich długich chorobach, a osobliwie w wszelkiego rodzaiu chorobach pochodzących z młodości, byle tylko odebrał dokładny op s stanu choroby i używanych lekarstw, i na każde pismo bądź pocztą, bądź inną pewną drogą nadesłane iak naydokładniey odpisze. Pacyenci lub ich krewni zechcą się wprost do podpisanego udawac i listy swoje do Wiednia na Bauermarkt pod Nrem 5 adressow ć. Po wieloletnich doświadczeniach zaręcza prędką i dokładną odpowiedź, z nayściśleyszem zachowaniem sekretu, gdy będzie żądany, i ko też przepisanie uzdrawiaiących lub ieżeli to nie będzie podobnem, ulgę przynoszących lekarstw. — W Wiedniu d. 10 Lipca 1823.

Antoni Frölich,
J. C. K. Mci Nadworny Chirurg,
Senior i wysłużony Dziekan
w Wydziale Lekarskim.

Uwiadomienie Literackie.

Drukarnia Ghelena w Wiedniu w ulicy Rauchenstein pod Nro 927 donosi Lekarzom i uczoney Publiczności, iż ważne pismo w iezyku Niemieckim p d tyt łem: *Dokładny opis sposobu ratowania chorych od śmierci w zawalistych, a zwłaszcza szkarłatnych febrach przez mycia kąpania lub polewanie letnią chłodną lub zimną wodą sposob przez niezliczone doświadczenia ztwierdzony i przez naycznakomitszych Medyków uznany, a przez Nadwornego Chirurga, Doktora Frölich pisany*, znayduie się pod prassą i na początku przyszłego miesiąca dostać go będzie można u podpisanego. Zyczący sobie nabydź tego prawdziwie praktycznego pisma, o którego przedmiocie Dziennik Hufelanda r. 1822 chwalebnie wspomina, i przez uczonych iako pismo godne nagrody uznane, zgłosić się zechcą franko do podpisanego. Pismo to składać się nayminiey będzie z 10 arkuszy i kosztuie exemplarz 1 Zr. 15 kr. w kon. Mon. Jeżeli kto wezmie razem 24 exemplarze zapłaci tylko po 1 Zr. każdy, złożony chorobą uzna wartość tego pisma. — W Wiedniu d. 10 Lipca 1823.

Fleischl,
Zawiadowca Drukarni Ghelena
pod N. 927 w ulicy Rauchenstein.

Bieg Pieniędzy

W Krakowie d. 21 Lipca.

Czer: Zł: Holl. monetą Courant Zlp.	20 gr.	12
— detto Cesarski	20 —	3
Fryd. Pruskie . . . . —	35 —	
Luidor . . . . —	37 —	—
zoto frankówki . . . . —	33 —	—
Szeiny Wiedeńskie za 100 . —	126 —	—
Złoty ryński Szainami . —	1 —	22

Dnia 21 i 22 Lipca 1823 r.

Cena Zbóż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł. gr.	2. Zł. gr.	3. Zł. gr.	4. Zł. gr.
— *Pszenicy*	15 —	14 —	12 15	— —
— *Zyta*	11 15	11 —	10 15	9 —
— *Jęczmienia*	7 15	7 —	6 15	6 —
— *Owsa*	5 15	5 —	4 15	— —
— *Tatarki*	27 —	26 —	24 —	— —
— *Grochu*	13 —	12 —	— —	— —
— *Rzepaku*	— —	— —	— —	— —

W Gdańsku dnia 11 Lipca.

Łaszt 30 Korcy wynoszący

Psenicy	do Złp	520	do	680
Żyta	— —	440	—	460.
Jęczmienia	— —	360	—	400.
Owsa	— —	120	—	240.
Grochu	— —	400	—	440.

LOTERYIA KRAIOWA.

W 43 Ciągnieniu dnia 23 Lipca r. b. w przytomności osób od Rządu do tego wyznaczonych. wyciągnięte z koła zostały Numera następuiące:

44 42. 39. 74. 57

Przyszłe 44te Ciągnienie d. 30 Lipca r. b. przypada.

DONIESIENIA.

Wydział Dochodów Publicznych i Skarbu w Senacie Rządzącym Wolnego, Niepodległego i ściśle Neutralnego, Miasta Krakowa, i Jego Okręgu. Podaie do publiczney wiadomości, że w dniu 26 b. m. o godzinie 10tey przed południowey a 4tey po południowey w Biorze Wydziału Dochodów publicznych przez Licytacyą wydzierżawione zostaną tegoroczne Dziesięciny wytyczne Skarbowi Publicznemu należące Włościańskie Wsiow Rządowych Czernichowa, Kłokoczyna i Łobzowa.— Zacznie się Licytacyia Dziesięciny Wsi Czernichowa od Summy Złp. 330. Kłokoczyna od Summy Złp. 370 a Łobzowa od Summy Złp. 186. Chęc licytowania maiący przed zaczęciem tey Licytacyi powinni będą złożyc pro Vadio dziesiątą część pierwszego wywołania do Licytacyi iakoto: Czernichowa Złp. 33. Kłokoczyna Złp. 37 a Łobzowa Złp. 18 gr. 18. O wszelkich warunkach do tey Licytacyi dowiedzieć się można w Wydziale Dochodów Publicznych każdego czasu.— Krakow dnia 20 Lipca 1823 roku.

X. Bystrzonowski.
Marcisiewicz, Adiunkt Wydziału.

Niżey podpisany Notaryusz publiczny W. M. Krakowa i Jego Okręgu, wiadomo czyni: iż z mocy Rezolucyi Trybunału I. Instr: W. M. K. i J. O. dnia 12 Lipca r. b. 1823 do Nru 4399 wydaney, do sprzedarzy Ruchomości po niegdy Starozakonnych Mendlu i Złotey Parvzerach małżonkach pozostałych delegowany, sprzedawać będzie ruchomości po tychże wyż wyrażonych Parvzerach małżonkach pozostałe, iako to: Suknie, sprzęty domowe i szynkarskie, Książki hebrayskie, pościel, bieliznę, kosztowności, trunki, i t. d. przez publiczną licytacyą za gotowe pieniądze dnia 29 Lipca r. b. o godzinie trzeciey po południu, w domu na Kazimierzu w ulicy żydowskiey pod Liczbą 100. Życzący sobie kupna, zechcą się w terminie wyżey oznaczonym stawić.— Dat: Krakowie dnia 20 Lipca 1823 r.

Matakiewicz.

Podpisany Komornik Sądowy Rolitey Krakówskiey zawiadmia Szanowną Publiczność iż dnia 29 b. m. i r. o godzinie 9tey ranney, w Krakowie przy Ulicy Grodzkiey pod L. 26 i 7 to iest w Kancellaryi Komornika odbędzie się publiczna Licytacya różnych sreber i kosztowności iako to: Lichtarzy, Łyżek rożnych, Grabeszczyków i. t. p. tudzież Zegarków i innych kosztowności złotych, które stosownie do przepisów prawa na widok publiczny wpowyższey oznaczonym mieyscu są wystawione i takowe każdego dnia od godziny 9 do 11 z rana widzieć można.

Tomasz Jarzyński Kom. Sąd.